गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धित सामुदायिक संस्था तथा साना पूर्वाधार विकास आयोजना सञ्चालन सम्बन्धी सामान्य मार्गदर्शन, २०७५

घ्याङ्लेख गाउँपालिका, सिन्धुली

प्रदेश नं. ३

गरिबी निवारण कोष
ताहाचल, काठमाण्डौं।
जेठ, २०७६

गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धित सामुदायिक संस्था तथा साना पूर्वाधार विकास आयोजना सञ्चालन सम्बन्धी सामान्य मार्गदर्शन, २०७५

(गरिबी निवारण कोष, सञ्चालक समितिको मिति २०७५/१२/२४ को बैठकबाट स्वीकृत)

१. पृष्ठभूमिः

आर्थिकरूपमा विपन्न तथा वञ्चिति करणमा परेका वर्ग र समुदायलाई विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गरी गरिबी निवारणमा योगदान पु र्याउने उद्देश्यले २०६० सालमा गरिबी निवारण कोषको स्थापना भएको हो। गरिबी निवारण कोष ऐन , २०६३ जारी भएपछि तदनुसार कोषको सञ्चालन र व्यवस्थापन हुँदै आएको छ । हाल कोषको कार्यक्रम विभिन्न ६४ जिल्लाका ५५१ वटा स्थानीय तहमा विस्तार भएको छ । कोषको कार्यक्रम सञ्चालनका लागि प्रारम्भदेखि नै नेपाल सरकार र विकास साझेदार हरूबीच स्रोत परिचालनमा साझेदारी रहँदै आएको थियो । मूलतः विश्व बैङ्क र पछिल्लो चरणमा कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग नियोग (IFAD) तथा जापान सामाजिक विकास कोष (JSDF)बाट समेत कोषलाई वित्तीय सहयोग प्राप्त भएको थियो ।

नेपालको संविधान जारी भएपश्चात् मुलुक सङ्घीय संरचनामा प्रवेश गरेको र नेपाल सरकार तथा विश्व बैङ्कबिचको दोस्रो चरणको सहायताको कार्यान्वयन अवधि सन् २०१८ को डिसेम्बर ३१ देखि पूरा भएको अवस्थालाई समेत दृष्टिगत गरी नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०७५ /७/२५ मा गरिबी निवारण कोषको पुनर्संरचनासम्बन्धी कार्ययोजना स्वीकृत भई तदनुरूपका कार्यहरू भइरहेका छन् । कोषको मुख्य साझेदारको रूपमा रहेको विश्व बैङ्कसँगको सहायता सम्झौताको अवधि पूरा भएको र स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भई संविधान बमोजिम स्थानीय तह क्रियाशील भइसकेको अवस्थामा कोषका कार्यक्रमहरू साविककै ढाँचा (Modality)बाट सञ्चालन गर्न उपयुक्त नदेखिएको हुँदा कोषअन्तर्गत करारमा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारीहरूसँगको सम्झौता सन् २०१९ को जनवरी १ (तदनुसार मिति २०७५/९/१७) देखि अन्त्य भइसकेको छ।

स्थापना कालदेखि हालसम्म गरिबी निवारण कोष ऐन , २०६३; गरिबी निवारण कोष नियमावली, २०६४ तथा कार्यविधिहरूको परिधिभित्र रही बत्तीस हजारभन्दा धेरै सामुदायिक

संस्थाहरू गठन भएका र ती संस्थाहरूमार्फत करिव पाँच हजार छ सय साना पूर्वाधार विकास आयोजना निर्माण गरी लक्षित समुदायको आयआर्जन , क्षमता विकास, सामाजिक परिचालन र सामुदायिक भौतिक पूर्वाधार विकासका क्षेत्रमा उल्लेखनीय उपलब्धि हासिल हुन सकेको छ । कार्यक्रमबाट आर्थिक तथा सामाजिक दृष्टिकोणले पछि परेका खास गरी महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेसी तथा सिमान्तकृत समुदायको उत्थानमा महत्वपूर्ण योगदान पुगेको छ । सामुदायिक संस्थाहरूको माध्यमबाट घुम्ती कोष परिचालन गरी गरिबी निवारणसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नेपाल सरकारमार्फत उपलब्ध अनुदान र संस्थाका सदस्यहरूको योगदानसमेत गरी हालसम्म करिब १९ (उन्नाईस) अर्ब बराबरको वित्तीय स्रोत परिचालनमा रहेको छ । यसका अतिरिक्त गरिबी निवारणका क्षेत्रमा कोषद्वारा सञ्चालित कार्यक्रमको प्रभावबाट सामाजिक पुँजी निर्माणमा पनि ठूलो योगदान पुगेको छ ।

साविकमा गरिबी निवारण कोष कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका बमोजिम कोषले साझेदार संस्था छनौट गरी साझेदार संस्थामार्फत समुदायस्तरमा सहजकर्ताको रूपमा कामकाज गर्न सामाजिक परिचालकहरू खटाइएको थियो। स्थानीय तहको निर्वाचन पश्चात् स्थानीय सरकारहरु क्रियाशील हुँदै गएको र कोषलाई प्राप्त हुने वैदेशिक सहायताको सम्झौता पनि समाप्त हुने भएकोले कोषको पुनर्संरचना एवम् स्थानीय तहको अग्रसरतालाई सहज तुल्याउन सम्वत् २०७४ साल चैत्र मसान्तपछि त्यस्ता साझेदार संस्थाहरू परिचालन गरिएका छैनन्। साझेदार संस्थाहरूको अनुपस्थितिमा ती संस्थाहरूले गर्दै आएको कामकाज केही हदसम्म कार्य प्रबन्धक (Portfolio Manager) हरूबाट हुँदै आएकोमा कार्य प्रबन्धकहरू पनि मिति २०७५/९/१७ देखि कार्यरत रहेका छैनन्।

नेपालको संविधान अनुसार गरिबी निवारण सम्बन्धी कार्यहरू सरकारका तीनवटै तह को कार्यक्षेत्र अन्तर्गत रहेको भए तापनि सामुदायिक संस्थाहरू गठन तथा परिचालनजस्ता कार्यहरू स्वभावतः स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने देखिन्छन्। गरिबी निवारण कोषद्वारा समुदायस्तरमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको प्रकृति हेर्दा त्यस्ता कार्यक्रमहरू स्थानीय तहबाटै सञ्चालन हुँदा थप प्रभावकारी समेत हुन्छन् । स्थानीय तहले गरिबी निवारण कोषको कार्यक्रममार्फत सृर्जना भएको सामाजिक पुँजी तथा साना पूर्वाधारको संरक्षण गर्ने, सामुदायिक संस्था वा ऋणको रूपमा व्यक्तिहरूसँग रहेको घुम्ती कोषको परिचालनमा सहजीकरण गर्ने , समूहका सदस्यहरूमा ज्ञान , सीप तथा उद्यमशीलताको विकास गर्ने , उनीहरूको आयआर्जन

तथा रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने जस्ता कार्यहरूमा प्रोत्साहित गर्दा ती क्षेत्रमा रहेको गरिबी न्यूनीकरणका लागि आधार तयार हुन्छ ।

यसै तथ्यलाई समेत दृष्टिगत गरी नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) ले मिति २०७५ /७/२५ मा गरिबी निवारण कोषको पुनर्संरचनाका लागि स्वीकृत गरेको कार्ययोजनाको बुँदा नं. ४.१ मा कोषद्वारा प्रव र्द्धित सामुदायिक संस्थाहरूको घुम्ती कोषसहितको विस्तृत विवरण स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने भन्ने उल्लेख भएको छ । साथै बुँदा नं.४.४ मा कोषले विकास गरेका साना पूर्वाधार विकास आयोजनाहरूको लगत विवरण सम्बन्धित स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गर्ने, निर्माणाधीन त्यस्ता साना पूर्वाधार विकास संरचनाहरू चालु आर्थिक वर्षभित्रै सम्पन्न गर्न प्राथमिकता दिने र कुनै संरचना चालु आर्थिक वर्षमा सम्पन्न हुन नसकेको खण्डमा आगामी वर्षमा ससर्त अनुदानसहित सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकामा स्रोत र जिम्मेवारीसहित हस्तान्तरण गर्ने भन्ने उल्लेख भएको छ।

गरिबी निवारण कोष कार्यक्रम लागू भएका जिल्ला र स्थानीय तहको विवरण अनुसूची–१ मा संलग्न रहेको छ। सामुदायिक संस्थाहरूको घुम्ती कोषसमेतको विवरण अनुसूची –२ तथा साना पूर्वाधार विकास आयोजनाको विवरण अनुसूची –३ मा उल्लेख गरिएको छ । गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धित सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरु आबद्ध सहकारी संस्थाहरुको सुची पनि अनुसूची–४ र पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रमको विवरण अनुसूची–५ मा उल्लेख गरिएको छ।

२. स्थानीय तहको भूमिकाः

गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धित सामुदायिक संस्थाहरूको माध्यमबाट समुदायका अति गरिब, दलित, अल्पसङ्ख्यक जनजाति, बहुविपन्न महिला, सीमान्तीकृत वर्ग र अत्यन्त पिछडिएका परिवारहरूका लागि उत्पादनशील एवम् स्वःआर्जनको वातावरण निर्माण गर्ने कार्यमा स्थानीय तहबाट सहयोग र सहजीकरण हुन आवश्यक छ। यस्ता सामुदायिक संस्थाहरू एवं त्यहाँ रहेको घुम्ती कोषको दिगो र प्रभावकारी परिचालनका लागि स्थानीय तह (गाउँपालिका/नगरपालिका) हरूले निम्नानुसारको कार्यहरू सम्पादन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

२.१ अभिलेख व्यवस्थापनः

क) गरिबी निवारण कोषले उपलब्ध गराएको विवरणको आधारमा स्थानीय तहभित्र गठन भएका सामुदायिक संस्थाहरूको घुम्ती कोषको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने।

ख) स्थानीय तहमा गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धि त समुदायिक संस्थाको व्यवस्थापनका लागि सहकारी शाखालाई छुट्टै जिम्मेवारी दिई अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने गराउने।

ग) अभिलेख अद्यावधिक गर्नका लागि आवश्यकतानुसार कर्मचारी खटाई कोषबाट प्राप्त विवरण अनुसारका संस्थाहरू समुदायमा अस्तित्वमा रहे नरहेको वा उपलब्ध विवरण भन्दा बढी संख्याका संस्थाहरु भएको अवस्थाको समेत सुनिश्चित गर्ने। सामुदायिक संस्थाको अभिलेख अद्यावधिक गर्दा अनुसूची –२ मा प्रयुक्त फारामको ढाँचामा गर्न सकिनेछ ।

घ) गरिबी निवारण कोष कार्यक्रम अन्तर्गत गठन भई सहकारी संस्थाको सदस्य भएका तथा सहकारी संस्थामा रूपान्तरण भएका सामुदायिक संस्थाहरूको सञ्चालन अवस्था खुल्ने गरी विवरण सङ्कलन गर्नुका साथै अनुसूची –२ बमोजिमको लगतमा समेत जनाइराख्ने ।

ङ) गरिबी निवारण कोष कार्यक्रम अन्तर्गत निर्माण सम्पन्न भएका र निर्माणाधीन साना पूर्वाधार विकास आयोजनाहरूको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने। आयोजनाहरूको विवरण अद्यावधिक गर्दा अनुसूची –३ बमोजिमको अभिलेखलाई आधार मान्न सकिनेछ।

च) निर्माण कार्य पूरा भएका आयोजनाहरूको हकमा मर्मत –सम्भार कोषको उपयोग गरी नियमित रूपमा मर्मत–सम्भार एवं चालु हालतमा भए नभएको यकिन गरी त्यस्ता आयोजनाहरूको नियमित सञ्चालनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने।

छ) निर्माणाधीन आयोजनाहरूको हकमा सम्बन्धित सामुदायिक संस्थाबाट आयोजनाको विस्तृत ड्रइङ, डिजाइन तथा लागत अनुमान लिई अलग्गै विवरण तयार पार्ने।

ज) सामुदायिक संस्थाहरूको सञ्चालन अवस्था खुल्ने अन्य सान्दर्भिक सूचनाहरु समेत अद्यावधिक गर्ने।

२.२ कार्यसञ्चालनमा सहजीकरणः

क) सामुदायिक संस्थाहरूको मासिक बैठक सञ्चालन , बैठकको निर्णय लेखन र त्यसको अभिलेख राख्ने कार्यमा सहयोग पुर्याउने।

ख) गरिबी निवारण कोष कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका , २०६७ तथा सम्बन्धित सामुदायिक संस्थाको विधानमा भएको व्यवस्था अनुसार सामुदायिक संस्थाहरुको वार्षिक साधारण सभा भए नभएको, साधारण सभाबाट नेतृत्व परिवर्तन भए नभएको र नेतृत्व समावेशी भए नभएकोहेरी तत्सम्बन्धमा आवश्यक सहजीकरण गर्ने।

ग) सामुदायिक संस्थाहरूको काम कारवाहीमा स्वीकृत विधानको पूर्ण रूपमा पालना सुनिश्चित गर्न नियमित रूपमा पृष्ठपोषण दिने।

घ) सामुदायिक संस्थाहरूको विविध प्रकृतिको तथ्याङ्क अभिलेखीकरण गर्ने कार्यमा सहयोग गर्ने।

२.३ घुम्ती कोषको परिचालनः

क) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको गरिबी निवारणका लागि घुम्ती कोषको परिचालन अक्षय कोषको रूपमा मात्र गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

ख) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूले घुम्ती कोषबाट लिएको कर्जा तोकिएको समयमा तिरे नतिरेको विवरण अद्यावधिक गराउने।

ग) घुम्ती कोषबाट लगानी गरेको कर्जाको नियमितरूपमा फिर्ता गर्ने र फिर्ता हुन नसकेको अवस्थामा त्यस्तो कर्जाको वर्गीकरण गरी उठ्न नसकेको कर्जा उठाउने कार्यमा सहयोग पुर्याउने।

घ) लगानी गरेको रकम नउठ्ने (Bad debt)देखिएमा निर्धारित आधार र प्रक्रिया बमोजिम अपलेखन (Write-off)गरी कोषको हिसाब अद्यावधिक राख्ने।

ङ) ऋणको भाखा नाघेकोमा वा ढिलो गरी तिरेकोमा त्यस्तो सदस्यको समस्या पहिचान गरी समाधानको उपाय पत्ता लगाई सुझाव दिने।

च) घुम्ती कोषको परिचालनबाट आयआर्जन गर्ने खालका नयाँ व्यवसायहरू सुरु गर्ने , विकास गर्ने तथा विविधीकरण गर्ने काममा सहभागितामूलक ढङ्गबाट सहजीकरण गरी सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको क्षमता विकास गराउने।

छ) घुम्ती कोषको परिचालन र उपयोगमा समुदायका सीमित सदस्यहरूको मात्र प्रभाव रहे नरहेको हेरी समतामूलक व्यवहारका लागि अभिप्रेरणा दिने।

२.४ स्थानीय तहको योजना तर्जुमाः

क) स्थानीय तहको आवधिक तथा वार्षिक योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सामुदायिक संस्थाका प्रतिनिधिहरूलाई सहभागी गराउने व्यवस्था गर्ने।

ख) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको आयआर्जन तथा उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी कार्यक्रममा सहयोग पुग्ने गरी योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने।

ग) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको आयआर्जनका लागि व्यावसायिक योजना बनाउन प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

घ) योजना तर्जुमा गर्दा गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रारम्भ गरिएका निर्माणाधीन अवस्थाका अधुरा आयोजनाहरू सम्पन्न गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

ङ) अधुरा आयोजनाहरू पूरा गर्नका लागि आवश्यक पर्ने बजेट विनियोजन गरी निर्माण सम्पन्न गर्न प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने। यस्ता अधुरा आयोजनाहरूको निर्माण सम्पन्न भए पश्चात् समुदायमा हस्तान्तरण गरी सञ्चालन हुने व्य वस्था मिलाउने।

च) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको आयआर्जन तथा उद्यमशीलता प्रवर्द्धन सम्बन्धी क्रियाकलापहरूको छनौट एवं प्राथमिकीकरणको प्रक्रियामा सहजीकरण गर्ने।

छ) तालिम तथा क्षमता विकासका कार्यक्रम मार्फत सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूलाई पेसा, व्यवसाय गर्न, आयआर्जन गर्न र सिर्जनशील कार्यमा लाग्न उत्प्रेरित गर्ने।

ज) योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा गरिबमुखी नीति अवलम्बन गर्दै साविकमा गरिबी निवारण कोषबाट सञ्चालन भएका गरिबी निवारण सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई स्थानीय तहमा आन्तरिकिकरण गर्ने।

२.५ तालिम तथा सीप विकासः

क) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको आवश्यकता र मागमा आधारित तालिम तथा सीप विकास सम्बन्धी क्रियाकलापहरूलाई स्थानीय तहको योजना प्रक्रियामा समावेश गर्ने।

ख) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूलाई नेतृत्व विकास तथा आय आर्जन सम्बन्धी गतिविधिमा सहयोग पुग्ने खालका तालिम कार्यक्रमहरूमा सहभागी गराउने।

ग) पिछडिएको समुदायको आयआर्जन र रोजगारीका लागि नवीनतम सीप र दक्षता विकासका अवसरहरूको खोजी गर्ने।

घ) सदस्यहरूलाई सहकारी तथा सामुदायिक संस्था व्यवस्थापनका लागि आधारभूत तालिमको व्यवस्था गर्ने।

२.६ सामुदायिक संस्थाको आर्थिक कारोबारको निरीक्षणः

क) सदस्यहरूलाई सामुदायिक संस्थाको आय –व्ययको अभिलेख निर्धारित ढाँचामा राख्ने कार्यमा सहयोग पुर्‍याउने।

ख) सामुदायिक संस्थाको आर्थिक कारोबारको लेखा राख्ने कार्यमा एकरुपता ल्याउन सहयोग र सहजीकरण गर्ने ।

ग) सामुदायिक संस्थाको कोष सामूहिक उत्थानका लागि मात्र प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्थाको पालना भए नभएको अनुगमन गरी कोषको रकम मनोमानी ढङ्गले वा आपसमा बाँडचुँड गर्न वा दामासाहीले खर्च गर्न नदिने र पहिले त्यस्तो भएको भए दुरुपयोग गर्ने सदस्यसँगबाट असुल उपर गर्न लगाउने।

घ) सामुदायिक संस्थाको आय –व्ययको हिसाब दुरुस्त भए नभएको हेरी नभएको भए गराउने।

ङ) सामुदायिक संस्थाको आय–व्ययको लेखापरीक्षण गराउने कार्यमा सहजीकरण गर्ने।

च) लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमाथि सामुदायिक संस्थाको साधारण सभाले छलफल गरी पारित गर्नुपर्ने तथा पारित नगरेमा अर्को लेखापरीक्षकद्वारा लेखापरीक्षण गराउने व्यवस्था मिलाउने।

छ) सामुदायिक संस्थाको नाममा बैङ्कमा खुलेका खाताहरूको सञ्चालन , खाता सञ्चालकहरूको हेरफेर तथा समय –समयमा ग्राहक पहिचान (KYC) अद्यावधिक गर्ने कार्यमा आवश्यकतानुसार सम्बन्धित बैङ्कमा सिफारिस गर्ने।

२.७ जिम्मेवारी तोक्नेः

क) सामुदायिक संस्थाहरूको अभिलेख व्यवस्थापन , बैठक सञ्चालनमा सहजीकरण , घुम्ती कोष परिचालनमा सहयोग तथा सुपरिवेक्षण एवं प्रतिवेदन गर्ने लगायतका कार्यका

लागि सहकारी शाखामा कार्यरत एक जना कर्मचारीलाई सम्पर्क व्यक्ति तोकी सोको जानकारी भूमि व्यवस्था , सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयलाई गराउने।

ख) सम्पर्क व्यक्तिको रूपमा तोकिएको कर्मचारीलाई स्थानीय तहमा सञ्चालित गरिबी निवारणसँग सम्बन्धित कार्यक्रमको कार्यविवरण दिने।

ग) कर्मचारीको उपलब्धता भएसम्म वडागत रूपमा नै कर्मचारीलाई जिम्मेवारी तोक्ने र त्यसरी तोकिएका कर्मचारीले खण्ड (क) मा उल्लिखित सम्पर्क व्यक्तिसँग निकटतम सम्पर्कमा रही काम गर्ने ।

घ) सम्पर्क व्यक्तिले घुम्ती कोषको मासिक तथा चौमासिक प्रतिवेदन तयार पार्ने। भाखा नाघेको ऋण भएमा त्यस्तो ऋण उठाउन सामुदायिक संस्थालाई सहयोग गर्ने।

ङ) सम्पर्क व्यक्तिलाई गरिबी निवारणसम्बन्धी समग्र कार्यको तथ्याङ्क –आधार(Data Base)अद्यावधीकरण एवं प्रतिवेदनको जिम्मेवारी दिने।

२.८ सामुदायिक संस्थाहरूलाई प्रोत्साहनः

क) आफ्नो क्षेत्रभित्रका सामुदायिक संस्थाहरूको कार्यसम्पादन मापनका लागि वस्तुगत सूचकहरू विकास गरी सोको आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने।

ख) मूल्याङ्कनबाट उत्कृष्ट, सामान्य र कमजोर कार्यसम्पादन भएका संस्थाहरू छुट्याउने।

ग) कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनबाट उत्कृष्ट देखिएका संस्थाहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने , पुरस्कृत गर्ने र अन्य संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धिमा सहयोग पुर्याउने।

२.९ प्रतिवेदन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनः

क) सामुदायिक संस्थाहरूबाट नियमित रूपमा मासिक, चौमासिक र वार्षिक प्रतिवेदन लिई भए गरेका कार्यहरूको समीक्षा गरी पृष्ठपोषण दिने।

ख) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरू बीचमा घुम्ती कोष परिचालन वा अन्य कुनै विषयमा विवाद उत्पन्न भएमा वा कुनै सदस्यले कुनै विषयमा गुनासो गरेमा त्यस्तो विवादको समाधान वा गुनासो सम्बोधनका लागि विधिसम्मत व्यवस्था मिलाउन आवश्यक निर्देशन दिने।

ग) अति विपन्न समुदायमा जीविकोपार्जनका सम्भावना र अबरोधहरू पहिचान गर्ने कार्यमा सहयोग गर्ने।

घ) गरिबी निवारणका क्षेत्रमा सामुदायिक संस्थालगायत अन्य विभिन्न संस्था एव म्
निकायहरूबाट सञ्चालित समग्र क्रियाकलापहरूको अनुगमन तथा सहजीकरणका लागि उपयुक्त व्यक्तिलाई जिम्मेवारी तोक्ने।

ङ) स्थानीय तहको आवधिक तथा वार्षिक समीक्षा हुँदा सामुदायिक संस्थातर्फका समष्टिगत गतिविधि प्रस्तुत गर्ने परिपाटी बसाल्ने।

च) वार्षिक रूपमा सामुदायिक संस्थाहरूको सामाजिक लेखापरीक्षण गर्ने कार्यमा सहजीकरण गर्ने।

छ) सामुदायिक संस्थाहरूको वार्षिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त गरी त्यसमा औंल्याइएका त्रुटिहरू सुधार गर्न लगाउने।

ज) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूमा सामूहिक जवाफदेहिताको भावना अभिवृद्धि गर्ने।

झ) सामुदायिक संस्थाहरूको चौमासिक तथा बार्षिक प्रतिवेदन भूमि व्यवस्था , सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयमा पठाउने।

२.१० विविधः

क) सामुदायिक संस्थाहरूलाई निजी उद्यम, सहकारी संस्थातथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग सम्पर्क र समन्वय गराई स्रोत परिचालनमा सहयोग गर्ने।

ख) गरिबी निवारणको क्षेत्रमा कार्यरत अन्य कोष वा कार्यक्रमहरूलाई एकीकृत रूपमा सञ्चालन गर्ने र घुम्ती कोषबाट नपुग हुने सहुलियतयुक्त ऋण परिचालन गर्न कार्ययोजना बनाउने।

ग) अपेक्षित स्तरमा नेतृत्व क्षमता विकासका साथै आवश्यक परिमाणमा व्यावसायिक उत्पादन भएपछिको चरणमा सामुदायिक संस्थालाई सहकारी कानून अन्तर्गत सदस्यहरूको आपसी व्यावसायिक कार्ययोजना अनुसारको बहुउद्देश्यीय वा विषयगत सहकारी संस्थाको रूपमा दर्ता गर्ने विकल्प खुला गर्ने।

घ) सामुदायिक संस्थाबाट उत्पादित वस्तु तथा सेवाको बजार पहुँचका लागि बजार सूचना उपलब्ध गराउनुका साथै समुदायका सदस्यहरूलाई बिचौलियाको प्रभावबाट मुक्त गर्ने।

ङ) आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान गरी सामुदायिक संस्थाबाटउत्पादित वस्तुको मूल्य शृङ्खला विकास (Value Chain Development) मा सहयोग गर्ने।

च) तुलनात्मक लाभका वस्तु तथा सेवाका सम्बन्धमा अध्ययन , अनुसन्धान गरी तिनको उत्पादनमा सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूलाई प्रोत्साहन दिने।

छ) शहरी आवश्यकतालाई ग्रामीण क्षेत्रको श्रम र परम्परागत सीपसँग जोड्दै परम्परागत ज्ञानको संरक्षण एवं संवर्धन गर्ने।

ज) साप्ताहिक वा अर्ध–साप्ताहिक हाट–बजार सञ्चालनको व्यवस्था मिलाई ग्रामीण क्षेत्रको उत्पादनलाई बजार पहुँच दिलाउने।

झ) आपसी अनुभव आदान –प्रदानका लागि सामुदायिक संस्थाका प्रतिनिधिहरूको वडास्तरीय सञ्जाल गठन गर्ने र उक्त सञ्जालका प्रतिनिधिहरू रहने गरी स्थानीय तहस्तरीय सञ्जालीकरणलाई समेत बढवा दिने।

ञ) वडास्तरीय सञ्जालको बैठक तीन महिनामा एक पटक बस्ने , बैठकको व्यवस्थापन वडा समितिले गर्ने र बैठकमा वडाध्यक्ष तथा वडा समितिका सदस्यहरू समेत उपस्थित हुने व्यवस्था मिलाउने।

ट) स्थानीय तहस्तरमा गठित सञ्जालको भेला वर्षको एक पटक आयोजना गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

२.११ विशेष अग्रसरताः

क) स्थानीय तहले नेपाल सरकार , प्रदेश सरकार तथा गरिबी निवारणको क्षेत्रमा क्रियाशिल संस्थाहरु समेतको सहयोगमा आफ्नो क्षेत्रको गरिबी न्यूनीकरण गर्न छुट्टै कोषको स्थापना गर्न सक्नेछ।

ख) सामुदायिक संस्थाको काम –कारबाईमा आवश्यक सहयोग एवं सहजीकरण गर्न स्थानीय तहले स्वयंसेवक परिचालन गर्न सक्नेछ।

ग) गरिबी निवारणका क्षेत्रमा क्रियाशील सामुदायिक सङ्घसंस्थाहरूको काम –कारबाईलाई व्यवस्थित र परिणाममुखी बनाउन स्थानीय तहले आवश्यक कार्यविधि बनाई लागू गर्नसक्नेछ।

अनुसूची-१
गरिबी निवारण कोष कार्यक्रम लागू भएका जिल्ला र स्थानीय तहको विवरण
(स्थानीय तहलाई यस सम्बन्धि विवरण आवश्यक नभएकोले समावेश नगरिएको)

अनुसूची-२
सामुदायिक संस्थाहरूको घुम्ती कोष समेतको विस्तृत विवरण

क स	सामुदायिक संस्था को नाम	साविक गाविस	वस्तीको नाम	महिला	पुरुष	आयआर्जन	घुम्तिकोष	सास को साझेदारी	साझेदार संस्था

जिल्लाः सिन्धुली **स्थानीय तहः घ्याङ्लेख गा.पा.**

क स	सामुदायिक संस्था को नाम	साविक गाविस	वस्तीको नाम	महिला	पुरुष	आयआर्जन	घुम्तिकोष	सास को साझेदारी	साझेदार संस्था
१	अनमोल	तामाजोर	डुङ्रे	१२	३	२२००००	१८७०००	२०७७८	आस्था नेपाल
२	बिहानी	तामाजोर	टेकनपुर	१०	६	३६८२२०	३१२९८७	३४७७६	आस्था नेपाल
३	चन्दनपुर	वस्तिपुर	तल्लो केरावारी	१५	८	३५२३८०	२९९५२३	३३२८०	आस्था नेपाल
४	चन्देश्वरी	वस्तिपुर	घट्टमाथि सानोभोक्तिनी	१२	८	३४११००	२८९९३५	३२२१५	आस्था नेपाल
५	चन्द्र मुखी	वस्तिपुर	छापटोल पल्लोटोल	१८	१३	४७७५४०	४०५९०९	४५१०१	आस्था नेपाल
६	चर्वामेंदो	शान्तेश्वोरी	सिङपाल	१४	५	४१००३०	३४८५२६	३८७२५	दियोलो परिवार
७	छोइलिंग	तामाजोर	मलुवा	१९	१३	४१३०००	३५१०५०	३९००६	आस्था नेपाल
८	गणेशस्थान	अमले	कोल्टार	१३	५	२७६१८०	२३४७५३	२६०८४	आस्था नेपाल
९	गरिव जनजागरण	अमले	सिरडाँडा हरडाँडा अम्बोटे	१६	१४	५४२५००	४६११२५	५१२३६	आस्था नेपाल
१०	गुसेश्वोरी	नेत्रकाली	बेलबोट	२५	१०	३०३२००	२५७७२०	२८६३६	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
११	गुरास	शान्तेश्वोरी	सिङपाल	१७	३	५८८८५०	५००५२३	५५६१४	दियोलो परिवार
१२	हाडीखोला	वस्तिपुर	हाँडीखोला लिपेडा डा	१९	१९	६९७३२०	५९२७२२	६५८५८	आस्था नेपाल
१३	हिमाल	वस्तिपुर	भैंसे अधेरी प्रधान	१९	२०	५३९४६०	४५८५४१	५०९४९	आस्था नेपाल

क स	सामुदायिक संस्था को नाम	साविक गाविस	वस्तीको नाम	महिला	पुरुष	आयआर्जन	घुम्तिकोष	सास को साझेदारी	साझेदार संस्था
१४	हिमचुली	शान्तेश्वोरी	सैतार	२३	८	३३९१५०	२८८२७८	३२०३१	दियोलो परिवार
१५	इन्द्र कमल	वस्तिपुर	चाघारे बसेरी मोतिपुर	१५	१०	४१०१००	३४८५८५	३८७३२	आस्था नेपाल
१६	जागृति	अमले	भञ्याङ	१५	८	४२३७२०	३६०१६२	४००१८	आस्था नेपाल
१७	जनभावना	नेत्रकाली	चौकीगाउँ पुटारटोल	१७	९	४६३२२०	३९३७३७	४३७४९	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
१८	जनहित	शान्तेश्वोरी	आहाले	१६	३	५७५९३०	४८९५४१	५४३९३	दियोलो परिवार
१९	जनजागरण	नेत्रकाली	चौकीगाउँ सिरानटोल	१८	१०	५३२०९०	४५२२७७	५०२५३	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
२०	जनउत्थान	अमले	रजबास	१६	९	४५९९००	३९०९१५	४३४३५	आस्था नेपाल
२१	झरना	शान्तेश्वोरी	राङचा	२३	६	७७८५१०	६६१७३४	७३५२६	दियोलो परिवार
२२	जुनली	तामाजोर	लप्से	२३	७	४२२०००	३५८७००	३९८५६	आस्था नेपाल
२३	जुनज्योति	तामाजोर	पांचघरे	१२	८	३१४०००	२६६९००	२९६५६	आस्था नेपाल
२४	ज्योति	वस्तिपुर	हिडंगि अलडाँडा	१८	११	४८०३६०	४०८३०६	४५३६७	आस्था नेपाल
२५	कालिका	नेत्रकाली	सिम्ले भैंसे	२६	९	२९५१००	२५०८३५	२७८७१	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
२६	कमल	शान्तेश्वोरी	राना गाउँ	१६	६	३३६०५०	२८५६४३	३१७३८	दियोलो परिवार
२७	कमला	नेत्रकाली	गोपे सिरानटोल	१३	७	४३२५५०	३६७६६८	४०८५२	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
२८	कमलामाइ	नेत्रकाली	काली दोभान	३२	५	३०३२००	२५७७२०	२८६३६	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
२९	कोम्हेंदो	तामाजोर	पिपलटोल	१८	१५	७०८८७०	६०२५४०	६६९४९	आस्था नेपाल
३०	कोम्हेन्दो	नेत्रकाली	गोपे पुछारटोल	२८	८	५८६४३०	४९८४६६	५५३८५	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली

क स	सामुदायिक संस्था को नाम	साविक गाविस	वस्तीको नाम	महिला	पुरुष	आयआर्जन	घुम्तिकोष	सास को साझेदारी	साझेदार संस्था
३१	लालीगुरांस	अमले	लाङदी बछुउिटार	३४	२	५३९२८०	४५८३८८	५०९३२	आस्था नेपाल
३२	लालिगुराँस	वस्तिपुर	खोलागाउँ ठूलो भोक्टीनी	२९	१०	७३६८६०	६२६३३१	६९५९२	आस्था नेपाल
३३	लालुपाते	वस्तिपुर	खोलागाँउ	१९	३	३२४६९०	२७५९८७	३०६६५	आस्था नेपाल
३४	लालुपाते	अमले	सुकाचुरी	८	६	२३८०२०	२०२३१७	२२४८०	आस्था नेपाल
३५	लानीदिनी	शान्तेश्वोरी	अवजसी	२७	२	५२७७००	४४८५४५	४९८३८	दियोलो परिवार
३६	लार्गुंग	नेत्रकाली	रामभेडे	१८	६	२७२६००	२३१७१०	२५७४६	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
३७	लक्ष्मी महादेव	तामाजोर	सिरिसे	१९	५	३७७०००	३२०४५०	३५६०६	आस्था नेपाल
३८	माहाभारत	नेत्रकाली	भोटथुम	१४	१२	४८२३८०	४१००२३	४५५५८	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
३९	माहाभारत	वस्तिपुर	तल्लो टोल	७	१५	३०७६८०	२६१५२८	२९०५९	आस्था नेपाल
४०	माहाभारत	शान्तेश्वोरी	पहरेलेख	१६	३	३६४०५०	३०९४४३	३४३८३	दियोलो परिवार
४१	माहाभारत	अमले	सुकाचुरी छरछरे डोटी	२३	१६	६९६०६०	५९१६५१	६५७३९	आस्था नेपाल
४२	मखमली	अमले	सिम्लेखोला टोल	२१	१५	३१२४२०	२६५५५७	२९५०६	आस्था नेपाल
४३	मरिन बराजु	वस्तिपुर	सानो भोक्टीनी	१२	८	३७०२००	३१४६७०	३४९६३	आस्था नेपाल
४४	मरिनखोला	वस्तिपुर	फुलवारी रातेटोल	१९	१८	६३०१८०	५३५६५३	५९५१७	आस्था नेपाल
४५	मरिन ठाकुर बचत	अमले	रजबास	१६	९	४२६९००	३६२८६५	४०३१८	आस्था नेपाल
४६	मायालु	तामाजोर	रातु	१८	६	५७८१९०	४९१४६२	५४६०७	आस्था नेपाल
४७	म्हेन्दो	शान्तेश्वोरी	घिसिङटोल	१३	५	३४७१३०	२९५०६१	३२७८५	दियोलो परिवार
४८	मुनाल	तामाजोर	केराबारी	१५	०	२३३०००	१९८०५०	२२००६	आस्था नेपाल

क स	सामुदायिक संस्था को नाम	साविक गाविस	वस्तीको नाम	महिला	पुरुष	आयआर्जन	घुम्तिकोष	सास को साझेदारी	साझेदार संस्था
४९	नव ज्योति	तामाजोर	आरुबोट	११	४	२६६७००	२२६६९५	२५१८८	आस्था नेपाल
५०	नव ज्योति	शान्तेश्वोरी	बगरेटोल	२३	१	४९७०४०	४२२४८४	४६९४३	दियोलो परिवार
५१	नेत्र ज्योति	नेत्रकाली	सिम हायुटार	२०	१७	३०३२००	२५७७२०	२८६३६	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
५२	निलकमल	शान्तेश्वोरी	आ पभञ्याङ	१३	५	६९७५३०	५९२९०१	६५८७८	दियोलो परिवार
५३	अड्रचले	शान्तेश्वोरी	अंचले	१७	११	३९५०००	३३५७५०	३७३०६	दियोलो परिवार
५४	पवित्र	अमले	खट्टार सुकाचुरी	१२	८	३७४८५०	३१८६२३	३५४०३	आस्था नेपाल
५५	पाडाम्हेन्दा	नेत्रकाली	गोठगाउँ	१६	७	३७९३९०	३२२४८२	३५८३१	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
५६	पाखुरे	शान्तेश्वोरी	पाखुरे	२२	४	३७७०००	३२०४५०	३५६०६	दियोलो परिवार
५७	पारिजात	शान्तेश्वोरी	मिजार टोल	२३	१६	६६९७१०	५६९२५४	६३२५०	दियोलो परिवार
५८	पारिजात	नेत्रकाली	बन्दीपुर योञ्जनटोल	१५	५	४२३३८०	३५९८७३	३९९८६	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
५९	पीपलभञ्याङ	वस्तिपुर	हायुटार	२७	७	३५३५५०	३००५१८	३३३९१	आस्था नेपाल
६०	फापरचुरी	वस्तिपुर	वजुटोल	२१	११	३२४०२०	२७५४१७	३०६०२	आस्था नेपाल
६१	फुलकमल	तामाजोर	पाचभैया	११	५	२१५०००	१८२७५०	२०३०६	आस्था नेपाल
६२	फूलमाला	तामाजोर	डडिडा	३०	८	७४७७५०	६३५५८८	७०६२१	आस्था नेपाल
६३	प्रगती किरण	तामाजोर	बाघमारा	१३	३	४२३१२०	३५९६५२	३९९६१	आस्था नेपाल
६४	प्रगतीशिल	अमले	पटबास भुक्टीनी	३०	१४	७८०३६०	६६३३०६	७३७०१	आस्था नेपाल
६५	प्रतिक्षा	तामाजोर	कोल्टार	१६	२	३७९०५०	३२२१९३	३५७९९	आस्था नेपाल
६६	सगरमाथा	नेत्रकाली	बन्दीपुर ठाडोटोल	१२	६	३०५२९०	२५९४९७	२८८३३	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली

क स	सामुदायिक संस्था को नाम	साविक गाविस	वस्तीको नाम	महिला	पुरुष	आयआर्जन	घुम्तिकोष	सास को साझेदारी	साझेदार संस्था
६७	सल्ले केरावारी	वस्तिपुर	सल्ले केरा बारी	२०	११	५४१९८०	४६०६८३	५११८७	आस्था नेपाल
६८	सांलिंग	वस्तिपुर	गैरी लामाटोल	१९	९	३४८३२०	२९६०७२	३२८९७	आस्था नेपाल
६९	सयपत्री	नेत्रकाली	जुरे स्याउरीगाउँ	१३	६	३४३८७०	२९२२९०	३२४७७	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
७०	सयपत्री	अमले	सुकाचुरी	१२	८	३४६५००	२९४५२५	३२७२५	आस्था नेपाल
७१	शिखर	नेत्रकाली	सिखरपुर	२६	११	६९९९८०	५९४९८३	६६१०९	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
७२	शोलाभञ्ज्याङ.	तामाजोर	चिलाउने	२४	१०	७०८६७०	६०२३७०	६६९३०	आस्था नेपाल
७३	श्रीजन्सिल	तामाजोर	राखल	१५	४	३०५०००	२५९२५०	२८८०६	आस्था नेपाल
७४	सुनाखरी	नेत्रकाली	बाहबिसे मईनटार	१७	१६	३००५००	२५५४२५	२८३८१	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम, सिन्धुली
७५	सुनाखरी	अमले	थल गाउँ	१६	९	४७३३४०	४०२३३९	४४७०४	आस्था नेपाल
७६	सुनौलो	तामाजोर	गुराँसे	१९	८	६७२७८०	५७१८६३	६३५४०	आस्था नेपाल
७७	सुनगाभा	शान्तेश्वोरी	वुधुम्चुली	१६	४	३००१५०	२५५१२८	२८३४८	दियोलो परिवार
७८	सुनकोशी	तामाजोर	चोकीदार टोल	२५	१०	४३१५००	३६६७७५	४०७५३	आस्था नेपाल
७९	सुर्य मुखी	वस्तिपुर	माझगाउँ	२०	१४	३४२७१०	२९१३०४	३२३६७	आस्था नेपाल
८०	सुर्योदय	तामाजोर	माझगाउँ	११	६	२६५०००	२२५२५०	२५०२८	आस्था नेपाल
८१	ठाकुर थान	शान्तेश्वोरी	रामपुर बजार	१८	०	४३८२५०	३७२५१३	४१३९०	दियोलो परिवार
८२	थुगेदेवी	वस्तिपुर	माथिल्लो हायुटार	१८	१	३२१०३०	२७२८७६	३०३२०	आस्था नेपाल
८३	टुनी भञ्ज्याङ	अमले	टुनी भञ्ज्याङ	२५	१८	७४५०२०	६३३२६७	७०३६३	आस्था नेपाल
	जम्मा			**१५१२**	**६८६**	**३६६५१८४०**	**३११५४०६४**	**३४६१५६३**	

अनुसूची-३
साना पूर्वाधार विकास आयोजनाहरूको विवरण

स्थानीय तह	घ्याङ्लेख गाउँपालिका सिन्धुली
जम्मा परियोजना संख्या	११
सम्पन्न	९
सम्पन्न हुन वँकी	२

स्थानीय तह स्तरीय सामुदायिक भौतिक पुर्वाधार योजना

साझेदार संस्था	सामुदायिक संस्थाको नाम	भौतिक पुर्वाधारको प्रकार	परियोजनाको अवस्था	लाभान्वित घरधुरी	संझौता रकम
आस्था नेपाल	बाँझोखेत सिचाई उपपरियोजना सञ्जाल	सिंचाई	बाँकी	४१	१०३२४९४
आस्था नेपाल	चण्डेश्वरी	खानेपानी	सम्पन्न	२०	३२२६८३
आस्था नेपाल	डमर ठाडोखोला लजवि उस	लजवि	सम्पन्न	८३	७७४६०४
आस्था नेपाल	घट्टेखोला लजवि उस	लजवि	सम्पन्न	६८	१२००८४०
आस्था नेपाल	कोमेण्दो	सिंचाई	बाँकी	३३	१०६४४८१
आस्था नेपाल	मारिन हायुटार खोला लजवि उस	लजवि	सम्पन्न	१५५	११७६८४०
आस्था नेपाल	मारिन खोला लजवि उस	लजवि	सम्पन्न	७३	१८२६८४०
आस्था नेपाल	प्रगतिशील	सिंचाई	सम्पन्न	४७	१४४६९५८
आस्था नेपाल	तामाजोरखोला लजवि उस	लजवि	सम्पन्न	११६	२५२६८४०
आस्था नेपाल	टुनीभन्ज्याङ	सिंचाई	सम्पन्न	२५	१२००३४५
सामुदायिक विकास कार्यक्रम	पदमहेन्दो	खानेपानी	सम्पन्न	२३	८०५१०२
जम्मा				६८४	१३३७८०२७

अनुसूची-४

गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धित सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरू आबद्ध सहकारी संस्थाहरूको विवरण

(यस स्थानीय तहमा गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धित सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरू आबद्ध सहकारी संस्थाहरू नभएकोले समावेश नगरिएको)

अनुसूची-५

गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धित पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रमको विवरण

(यस स्थानिय तहमा गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धित पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम नभएको)